

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ
Юридичний факультет
Кафедра цивільно-правових дисциплін і трудового права
імені професора О.І. Процевського

*«Актуальні проблеми
приватного та публічного
права»*

Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 91-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН
України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча
науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І.

27 березня 2020 року
м. Харків

УДК 349.2:342.727

ББК 67.305

А 43

Актуальні проблеми приватного та публічного права : матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції присвяченої 91-річчю з дня народження член-кореспондента НАПрН України, академіка Міжнародної кадрової академії, Заслуженого діяча науки України, доктора юридичних наук, професора Процевського О.І. (27 березня 2020 року). – Харків, 2020. – 236 с.

У матеріалах збірника представлені результати наукових досліджень вчених, присвячених актуальним проблемам приватного та публічного права.

Видання адресоване вченим, аспірантам, докторантам, викладачам закладів юридичної освіти, працівникам суду, адвокатури, органам юстиції, співробітникам Державної служби зайнятості України, практикуючим юристам, громадським діячам, профспілковим активістам, іншим особам, що цікавляться проблемами приватного та публічного права.

Матеріали конференції оприлюднені у електронному вигляді на сервері відкритого електронного архіву (репозитарію) Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди EKhNPUiR (електронний архів): <http://dspace.hnpu.edu.ua/> та на сайті юридичного факультету: <http://www.hnpu-laws.in.ua/> у розділі «Наука».

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники та їх наукові керівники.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

Рим О.М.	
Значення правових інструментів м'якого права Європейського Союзу для регулювання трудових відносин.....	106
Тобота Ю.А.	
До питання про предмет договору аутстафінгу.....	110
Ковалёва Т.В.	
Последствия незаконного увольнения.....	112
Власенко М.В.	
Незалежність судді як стрижень правового врегулювання його трудових прав та механізму їх забезпечення.....	116
Ростовська Ю.В.	
Дистанційна праця як спосіб подолання безробіття серед молоді.....	118
Райко М.С.	
Оплата праці як основний спосіб забезпечення достатнього рівня життя громадян.....	121
Апенюк А.Г.	
Трудовой договор с приемными родителями и родителями-воспитателями: отдельные аспекты правового регулирования.....	124
Мамай В.А.	
Проблеми визначення юрисдикції суду при розгляді трудового спору: аналіз судової практики.....	127
Козир В.О.	
Щодо принципу свободи договорів та заборони примусової праці у трудовому праві України.....	131
Китайгородська В.В.	
Законодавче забезпечення праці посадових осіб органів місцевого самоврядування.....	133
Лаврова І.А.	
Щодо встановлення письмової форми трудового договору у майбутньому трудовому законодавстві України.....	136
Лисенко С.Ю.	
Прийняття на роботу як особливий етап виникнення трудових правовідносин.....	139
Занько Е.С.	
К вопросу о совершенствовании законодательства, регулирующего порядок проведения референдумов в Республике Беларусь.....	145
Москаленко О.В.	
До питання про метод права соціального забезпечення.....	145
Кучма О.Л.	
Легітимні очікування в пенсійних правовідносинах	149
Шабанов Р.І.	
Пенсійні виплати як об'єкт права власності у практиці Європейського Суду з прав людини	151

спеціального стажу, врахування в формулі розрахунку пенсії особливостей розміру заробітної плати за період роботи на науково-педагогічних посадах, щоб у підсумку розмір пенсійного забезпечення враховував спеціальний стаж пропорційно його тривалості до скасування норми, яка передбачала спеціальне пенсійне забезпечення.

Список використаних джерел:

1. Протокол до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод : Багатостороння угода (не СНД) : Країни-учасниці : від 20.03.1952 р. ETS №009 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MU52012.html

2. Справа «Суханов та Ільченко проти України» : Рішення : Європейський суд з прав людини : від 26.06.2014 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/974_a16

3. Справа за конституційною скаргою товариства з обмеженою відповідальністю "МЕТРО КЕШ ЕНД КЕРІ УКРАЇНА" щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзаців двадцять четвертого, двадцять п'ятого, двадцять шостого розділу I Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо уточнення деяких положень та усунення суперечностей, що виникли при прийнятті Закону України "Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо покращення інвестиційного клімату в Україні" від 23 березня 2017 року № 1989-VIII : Рішення : Конституційний Суд України : від 05.06.2019 р. №3-р(I)2019 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va03p710-19>

УДК 349.3

Orcid 0000-0003-2862-3341

Шабанов Роман Іванович,
професор кафедри цивільно-правових дисциплін
і трудового права імені професора О.І. Процевського
ХННП імені Г.С. Сковороди,
доктор юридичних наук, професор

ПЕНСІЙНІ ВИПЛАТИ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВА ВЛАСНОСТІ У ПРАКТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

За Конституцією Україна проголошена соціальною державою, а у розділі II чітко сказано про те, що громадяни мають право на соціальний захист, який включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них

обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії та інші види соціальних виплат і допомоги, які є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом. Натомість загострення кризи у пенсійній системі України та випадки відмови у виплаті пенсії внутрішньо переміщеним особам в останні роки поставили вітчизняну юридичну науку та судову практику перед питанням про сутність права на пенсію, насамперед, у контексті розповсюдження правового титулу власності на пенсійні власності.

У чинному українському законодавстві чітко не передбачено розповсюдження права власності на пенсійні виплати. Водночас Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 17 липня 1997 р. в ст. 1 Першого протоколу, практично в єдиному приписі, що стосується майна, об'єднує всі права фізичної або юридичної особи, які містять у собі майнову цінність. Крім рухомого та нерухомого майна, під захист ст. 1 Першого протоколу підпадають, зокрема, акції (і не лише в частині їх вартості, а й у частині прав щодо контролю над підприємством, які вони надають власнику), патенти, ліцензії, професійна клієнтура («добре ім'я»), матеріальна компенсація, присуджена судовим рішенням, а також право на пенсію.

Право на виплати зі сфери соціального забезпечення було включено до змісту статті 1 Першого протоколу Конвенції у 70-х роках минулого століття. У рішенні у справі «Міллер проти Австрії» від 16 грудня 1974 р. ЄСПЛ встановив принцип, згідно з яким обов'язок сплачувати внески у фонди соціального забезпечення може створити право власності на частку активів, які формуються відповідним чином. Позиція ЄСПЛ була підтверджена і у рішенні «Гайгузус проти Австрії» від 16 вересня 1996 р.: якщо особа робила внески у певні фонди, в тому числі пенсійні, то такі внески є часткою спільних коштів фонду, яка може бути визначена у будь-який момент, що, в свою чергу, може свідчити про виникнення у відповідної особи права власності. У рішенні «Стек та інші проти Сполученого Королівства» від 12 квітня 2006 р. ЄСПЛ наголосив на тому, що у сучасній демократичній державі багато осіб протягом усього свого життя або ж його частини, коли йдеться про засоби для існування, перебувають у повній залежності від виплат за соціальним страхуванням або соціальним забезпеченням.

Ця позиція має місце й у рішеннях ЄСПЛ, які стосуються України. У справі «Суханов та Ільченко проти України» від 26 червня 2014 р. ЄСПЛ встановив, що вимоги заявників щодо надбавки до пенсії безперечно підпадають під дію статті 1 Першого протоколу і що їх можна вважати «майном» у значенні цього положення. Питання полягало лише у тому, чи

можуть вважатися майном у значенні цього положення твердження заявників про те, що вони мають право на певні суми виплат, і якщо так, чи є їх невивплата втручанням у право на мирне володіння майном. У цьому аспекті Суд зазначив, що за певних обставин «законне сподівання» на отримання «активу» також може захищатися статтею 1 Першого протоколу.

За результатами розгляду справи «Цезар та інші проти України» від 13 лютого 2018 р. ЄСПЛ визнав законною відмову України здійснювати соціальні виплати на непідконтрольних державі територіях, коли 11 листопада 2014 року всі платежі соціальних виплат у населених пунктах Донецької та Луганської областей, які не перебували під контролем України, були призупинені на виконання Постанови № 466 Правління Національного банку України від 6 серпня 2014 року «Про призупинення здійснення фінансових операцій». Однак заявники скаржились, що виплати, належних їм соціальних виплат, були призупинені у порушення статті 1 Першого протоколу. Український уряд підтвердив, що внаслідок військових дій, які відбуваються на Сході України, держава мала припинити всі соціальні виплати на цих територіях. Проте національні органи влади запровадили нове законодавство, яке дозволяє одержувачам соціальних виплат з територій Донецької та Луганської областей, що не перебувають під контролем держави, звернутися до відповідних органів соціального страхування, розташованих на території, контрольованій Урядом для відновлення їх соціальних виплат. Уряд також зазначив, що заявники скористалися соціальними виплатами і вони не можуть вважатися жертвами порушення статті 1 Першого протоколу. Заявники з таким твердженням не погодились. Вони повторили, що не могли виїхати на територію, контрольовану Урядом, через проблеми зі здоров'ям, брак безпеки під час поїздки туди та брак коштів. Відповідно, вони стверджували, що внутрішні засоби правового захисту, запропоновані Урядом, були недоступними. Відповідно, Суд не побачив у діях Уряду порушення статті 1 Першого протоколу, адже головна різниця між положеннями перших трьох заявників у порівнянні з положеннями осіб, які проживають на території інших регіонів, контрольованих Урядом, полягає у тому, що в місті, де проживають ці заявники, Уряд не здійснює свої повноваження. Очевидно, це значно обмежує, якщо не позбавляє Уряд можливості здійснювати соціальні виплати на цій території. Об'єктивний чинник військових дій, що відбуваються в регіоні, де проживали заявники змусив Уряд вжити заходів щодо виправлення становища, які не потрібні в інших частинах країни, які залишилися під контролем Уряду. Ця справа показова у тому сенсі, що хоч і ЄСПЛ визнав необґрунтованими вимоги заявників, правова аргументація відмови у задоволенні заяви стосувалась об'єктивної неможливості виконати державою свої зобов'язання, а не їх відсутність. Тобто ЄСПЛ у черговий раз підтвердив входження до складу права власності права на пенсійні виплати, які повинні виплачуватись громадянам при виконанні усіх необхідних законодавчо передбачених умов для їх отримання.

Отже, позиція ЄСПЛ відносно розуміння пенсійних виплат як власності громадянина за ст. 1 Першого протоколу Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод полягає у тому, що у разі, коли згідно національного законодавства особа має обґрунтоване право на отримання виплат в рамках національної системи соціального забезпечення та якщо відповідні умови дотримано, органи влади не можуть відмовити у таких виплатах доти, доки виплати передбачено законодавством. Безпосереднє отримання пенсійних виплат залежить від виконання громадянином встановлених законодавством вимог (досягнення пенсійного віку, страховий стаж).

УДК 349.3

Orcid 0000-0003-2711-5919

Синчук Світлана Миколаївна,
професор кафедри соціального права
Львівського національного університету імені І .Я. Франка,
доктор юридичних наук, доцент

ПРО ДЕЯКІ НЕУЗГОДЖЕННЯ У ЗАКОНОДАВЧОМУ РЕГУЛЮВАННІ СОЦІАЛЬНОГО СУПРОВОДУ ОСІБ/СІМЕЙ В УКРАЇНІ

Законом України “Про соціальні послуги” (п. 8 ч. 6 ст. 16) соціальний супровід визначено одним із видів базової соціальної послуги, як дії, спрямованої на профілактику складних життєвих обставин, подолання таких обставин або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/ сімей, які в них перебувають. Згідно із п. 2 ч. 2 ст. 16 “Про соціальні послуги” як різновид соціальних послуг (поділ здійснюється за типами) соціальний супровід є комплексною соціальною послугою, що передбачає узгоджені дії фахівців з надання постійної або систематичної комплексної допомоги. Відповідно до п. 7 Державного стандарту соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах (затверджений наказом Міністерства соціальної політики України від 31.03.2016 № 318), вона також є і екстреною.

Відповідно ст. 6-1 Закону України “Про соціальну роботу з сім’ями, дітьми та молоддю” соціальний супровід є одним із видів основної соціальної послуги, що надається сім’ям, дітям та молоді. Водночас законодавством України не визначено, яка соціальна послуга є основною та що складає її основні засади та зміст.

Згідно із абз. 21 ст. 1 Закону України “Про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування” соціальний супровід – робота, спрямована на здійснення соціальних опіки, допомоги та патронажу соціально незахищених